

OTİZM

Nisan 2013
BURDUR REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ
E-Posta: 133613@meb.k12.tr
Telefon:0248 233 86 01

İÇİNDEKİLER

1- OTİZMİN TANIMI

2- OTİZMİN BELİRTİLERİ

3- AİLEYE ÖNERİLER

4- OKULDA YAPILACAK ÇALIŞMALAR

5- YASA VE YÖNETMELİKLER ÇERÇEVESİNDE HAKLARI

6- YAŞLARA GÖRE EĞİTİM HAKLARI

7- OTİZMLİ ÇOCUĞUN SİZDEN BİLMENİZİ İSTEDİĞİ 10 ŞEY

1-OTİZM NEDİR

Çocuğunuzda aynı yaştaki diğer çocukların davranışlarından farklı davranışlar gözlüyorsanız kaygılanabilirsiniz. Bu davranışların otizm belirtisi olabileceğini düşünüyorsanız otizmin ne olduğunu, sizi ve ailenizi ne şekilde etkileyeceğini bilmek isteyebilirsiniz.

Otizm, doğuştan gelen ya da yaşamın ilk üç yılında ortaya çıkan karmaşık bir gelişimsel bozukluktur. Otizmin, beynin yapısını ya da işleyişini etkileyen bazı sinir sistemi sorunlardan kaynaklandığı sanılmaktadır.

2-OTİZMİN BELİRTİLERİ

Eğer çocuğunuz:

- Başkalarıyla göz teması kurmuyorsa,
- İsmi söylediğinizde bakmıyorsa,
- Söyleneni işitmiyor gibi davranıyorsa,
- Parmağıyla istediği şeyi göstermiyorsa,
- Oyuncaklarla oynamayı bilmiyorsa,
- Akranlarının oynadığı oyunlara ilgi göstermiyorsa,
- Bazı sözleri tekrar tekrar ve ilişkisiz ortamlarda söylüyorsa,
- Konuşmada akranlarının gerisinde kalmışsa,
- Sallanmak, çırpınmak gibi garip hareketleri varsa,
- aşırı hareketli, hep kendi bildiğince davranıyorsa,
- Gözleri bir şeye takılıp kalıyorsa,
- Bazı eşyaları döndürmek, sıraya dizmek gibi sıra dışı hareketler yapıyorsa,
- Günlük yaşamındaki düzen değişikliklerine aşırı tepki veriyorsa, otizm açısından değerlendirme yapmak gerekir.

3-AİLEYE ÖNERİLER

Neler Yapabilirsiniz?

Tanı konulduktan sonra bir çok ebeveyn; kendilerini, eş ve yakınlarını ya da sağlık ekibini suçlarlar. Ama suçlu aramaya gerek yok. Siz yanlış hiç bir şey yapmadınız.

- Diğer otistik çocukların aileleri ile temas kurun
- Engelli bir çocuğunuz var diye yaşamdan kopmamalısınız. Arkadaşlarınızla buluşmaya, sevdiğiniz sosyal faaliyetleri yapmaya, kendinizin değerli olduğunuzu hissetmeniz için çalışmaya ya da bir hobiyle uğraşmaya mutlaka vakit ayırmalısınız.
- Gerek görülürse psikolojik destek almaktan asla çekinmemelisiniz.
- Otizmi hemen kabullenin. Şunu unutmayalım ki özürülü bir çocuğa sahip olmak her şeyin sonu değildir. Çocuğunuzun durumunu ne kadar erken kabul ederseniz, sizin ve çocuğunuzun durumu daha iyi olacaktır
- Vakit kaybetmeyin Otistik bir çocuğa , ne kadar erken yaşta teşhis koyulur ve ihtiyaçları olan özel eğitimi ne kadar çabuk başlanırsa, yaşam becerilerine kavuşma şansları da o kadar fazlalaşır.
- Otizmi tanımadan, çocuğunuzun tanıyamazsınız Otizmin ne olduğunu, otistik bir çocuğun özelliklerini öğrenin.

- Otizmi saklamayın. Yakınlarınıza, komşularınıza, işyerinizdeki arkadaşlarınıza çocuğunuzun otistik olduğunu söylemekten çekinmeyin.
- Çocuğunuzu toplumdaki soyutlamayın.
- Çocuğunuza hem özel hem de normal davranışın Otistik bir çocuğa hem özel hem de normal davranılması gerekmektedir. Onun dünyayı algılama biçimi, diğer çocuklarından farklıdır ve bu nedenle farklı bir yaklaşım beklerler. Ancak göz ardı edilmemesi gereken bir unsur da, ona normal davranışların gösterilmesinin de ihmal edilmemesi gerekliliğidir

4- OKULDA YAPILACAK ÇALIŞMALAR

- Okula yeni başlayan öğrencinize sınıf ve okul ortamını tanıttın.
- Sınıftaki diğer öğrencilere otizmi olan öğrencinize ilişkin bilgi verin, onun farklı davranışlarına verilecek tepkiye ilişkin ortak bir strateji belirleyin.
- Öğrencinizi sınıfın ön tarafında oturtun ve sınıf içinde yakınında oturan öğrencilerin, öğrenciye uygun model olabilecek kişiler olmasına dikkat edin.
- Sınıf kurallarını belirleyin, sınıf kurallarını tek tek öğretin ve kuralların yazılı/görsel olarak yer aldığı bir pano hazırlayın.
- Otizmi olan çocukların bazı özel becerileri (erken okuma-yazma, zihinden matematik işlemlerini yapma ... vb) olabilmektedir. Akran kabulünü sağlamak için öğrencinin bu özelliklerini ön plana çıkarın.
- Öğrencinizin özelliğini dikkate alarak göz kontağı kurma, sınıfta uygun oturma, basit yönergelere uyma gibi becerilerin öğretimine öncelik verin.
- Sınıf içinde öğrencinizin performansına uygun sorumluluklar verin.
- Öğrencinizin olumlu davranışlarını ödüllendirin, uygun olmayan davranışlarını arkadaşlarına ve kendisine zarar verecek düzeyde değilse görmezden gelin.
- Öğrencinizle iletişimde olumsuz ifadelerden (hayır, yapma, dokunma gibi) mümkün olduğunca kaçının.
- Öğrencinizin performansını akranlarıyla kıyaslamak yerine, bireysel gelişimini dikkate alarak değerlendirin.
- Öğrenciniz yüksek ses ve gürültüden rahatsız olabileceği için sınıf içindeki gürültüyü mümkün olduğu kadar azaltmaya dikkat edin.
- Öğrenciye öğretilecek becerilerin basitten karmaşığa doğru sıra izlemesine dikkat edin,
- Sınıf içinde yaptığınız eylemleri, sözel olarak da ifade edin. (Örnek: tebeşiri alıyorum ve tahtaya yatay bir çizgi çiziyorum gibi)
- Kullandığınız cümlelerin basit kısa olmasına dikkat ederek jest ve mimiklerle daha dikkat çekici hale getirin.
- Yönerge ve sorularınızın öğrencinin özelliğini dikkate alarak kısa olmasına özen gösterin.
- Okuma ve yazma çalışmalarında nesnenin kendisi ile birlikte ismini yazma daha sonra nesne resmi ile yazma sonrasında yalnızca ismini yazmaya yönelik çalışmalar yapın.
- Öğrencinin sebep-sonuç ilişkilerini kurmasını desteklemek amacıyla eylem ve resimleri içeren kart ve fotoğrafları göstererek hikâyeleri anlatın ve öğrencinizden aynı şekilde anlatmasını isteyin.

- Sosyal iletişimin ve etkileşimin artırılması amacıyla, öğrencinizin sınıf arkadaşlarıyla uyum sağlaması için etkinlik planlayın ve bu etkinliklere katılmalarını sağlayın.
- Öğrencinin okulun kantini, market gibi yerlere götürerek sınıf dışındaki çevre ile ilişki içinde olmasını sağlayın.
- Tekrarlayıcı veya yıkıcı olumsuz davranışlarını azaltmaya yönelik özel eğitim yöntemlerinden davranışçı eğitim tekniklerini kullanın.
- Öğrencinin yakınının sınıf dışında beklemesi gibi düzenlenmelerle, okula uyumunu sağlayın.
- Otizmi olan öğrencilerin küçük grup çalışmaları sırasında ya da serbest etkinliklerde sınıf arkadaşlarıyla birlikte oynaması destekleyin.
- Öğrencinizin nesnelere dokunma, nesneyi elinden bırakmama gibi takıntılı davranışlarını azaltmak için bu nesnelere bir kutuya konularak dersin sonunda ya da günün sonunda alabilmesine yönelik düzenleme yapın.
- Okul ve aile iş birliğinin sağlamak ve öğrencinin düzenli izlenmesi amacıyla günlük ve haftalık davranış bildirim kartları hazırlayın.
- Öğrencinizi kendi içinde gösterdiği gelişme ile değerlendirin ve öğrencinizin yapamadıklarına değil yapabildiklerine yoğunlaşın.
- Öğrencinizin başarılarını anında ödüllendirin.
- Öğrencinin okula uyumda yaşadığı güçlüklerin üstesinden gelmesi için okul rehber öğretmeni ve aile ile iş birliği yaparak alınacak önlemleri belirleyin.

5-OTİSTİK ÇOCUKLARIN YASA VE YÖNETMELİKLER ÇERÇEVESİNDE HAKLARI

Eğitim Ortamına Yerleştirme Yapılması

RAM'da hazırlanacak eğitsel plandaki görüş doğrultusunda il ya da ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu, otizimli çocuğunuz için en uygun olan eğitim ortamına yerleştirme kararı verir. Yerleştirme seçenekleri şunlardır:

Kaynaştırma

Kaynaştırma, özel eğitim gerektiren çocukların eğitimlerini normal gelişim gösteren çocukların devam ettiği resmî veya özel okullarda sürdürmeleridir. Özel eğitim gerektiren çocuk okul öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kurumlarında kaynaştırma eğitimi alabilir.

Özel Eğitim Sınıfı

Özel eğitim sınıfları, resmi ve özel okul bünyesinde özel eğitim gerektiren öğrenciler için açılan sınıflardır.

Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi (OÇEM)

Zorunlu öğrenim çağında olup normal ilköğretim programlarına devam edemeyecek özelliklerde olan otizimli öğrenciler için resmî ve özel otistik çocuklar eğitim merkezleri (OÇEM) vardır.

Otistik Çocuklar İş Eğitim Merkezi

İlköğretimlerini tamamlayan, genel ve mesleki ortaöğretim programlarına devam edemeyecek durumda olan ve 21 yaşından gün almamış otizimli bireyler otistik çocuklar iş eğitim merkezlerine devam edebilirler.

6-YAŞLARA GÖRE EĞİTİM OLANAKLARI

Eğer çocuğunuz 3 yaşından küçükse ve otizm ya da YGB tanısı almışsa, erken çocukluk dönemi eğitimi alabilir. Bu eğitim, çocuğun doğrudan eğitimi, çocuğun eğitimine katkı sağlamak amacıyla ailenin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi yoluyla okul ve kurumlarda veya gerektiğinde evde yürütülür. Eğitimin planlanması ve koordinasyonu RAM bünyesindeki Özel Eğitim Hizmetleri Kurulu tarafından yapılır.

Eğer Çocuğunuz 3-6 yaşları arasındaysa, okulöncesi özel eğitim alabilir. Özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitimi zorunludur. Ancak, çocukların gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak okul öncesi eğitim dönemi süresi bir yıl uzatılabilir. Okulöncesi eğitim, mümkünse normal gelişim gösteren çocukların devam ettiği yuva ya da anaokulu gibi okulöncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma yoluyla sağlanır.

Kaynaştırmadan yararlanamayan çocuklar ise okulöncesi düzeyde eğitim veren özel eğitim kurumlarına ya da özel eğitim sınıflarına devam etmelidir.

Eğer çocuğunuz 7-14 yaşları arasındaysa, normal gelişim gösteren çocuklarla birlikte bir ilköğretim okulunda kaynaştırma eğitimi alabilir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda ise, bir otistik çocuklar eğitim merkezine (OÇEM) ya da normal ilköğretim bünyesinde bir özel eğitim sınıfına devam edebilir. Okul öncesi eğitimini tamamlayan veya zorunlu ilköğretim çağına gelmiş özel eğitim gerektiren çocukları devam edecekleri eğitim ortamına hazırlamak amacıyla ilköğretim okullarında ve özel eğitim kurumlarında hazırlık sınıfları açılabilir. **Hazırlık sınıfında** öğrenim süresi bir yıldır.

Eğer çocuğunuz 15-21 yaşları arasındaysa ve ilköğretim diplomasına sahipse, ortaöğretimini öncelikle kaynaştırma uygulamaları yoluyla akranları ile bir arada genel ve mesleki ortaöğretim kurumlarında sürdürmelidir. Ancak, çok gerekirse, sayıları çok sınırlı olan özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için açılmış ortaöğretim kurumlarına da gidebilir.

İlköğretimlerini tamamlayan ancak çeşitli nedenlerle ortaöğretime devam edemeyen bireyler, uzaktan öğretim yoluyla Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim Lisesi veya Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki Açık Öğretim Lisesinde eğitimlerini sürdürebilirler.

Zorunlu öğrenim çağı dışında kalan ve genel eğitim programlarından yararlanamayacak durumda olan otizimli çocuğunuz; temel yaşam becerilerini geliştirmek, topluma uyum sağlamak ve iş ve mesleğe yönelik beceriler kazanmak amacıyla farklı konu ve sürelerde meslek kurslarına ya da otistik çocuklar iş eğitim merkezlerine devam edebilir. Halen Türkiye’de otizimli çocuklar için iki adet resmi iş eğitim merkezi bulunmaktadır. Ayrıca, aileler otizimli çocukları için halk eğitim merkezlerinde meslek kursu açılması talebinde bulunabilirler

7- OTİZMLİ ÇOCUĞUN SİZDEN BİLMENİZİ İSTEDİĞİ 10 ŞEY

1) Ben “otizm”i olan bir çocuğum. “Otistik” değilim. Otizm karakterimin sadece bir bölümüdür. Beni tek başına tanımlayacak bir kavram değil. Siz düşünceleri, duyguları, yetenekleri olan bir birey misiniz yoksa sadece şişman, gözlüklü ya da sakar bir kişi mi?

2) Duyusal algılarım bozuktur. Gündelik yaşam içerisinde sizin çoğunlukla fark etmediğiniz kokular, sesler, tatlar, görüntüler, temaslar benim için çok rahatsız edici olabilir. Yaşadığım çevre benim için genellikle tehdit edici bir ortamdır. İçine kapalı ya da kavgacı görünebilirim ama aslında bu kendimi koruduğum anlamına gelir.

3) “Yapmam” (Yapmamayı seçiyorum) ve “Yapamam” (Yapmayı beceremiyorum) arasındaki farkı dikkate almayı unutmayın. Komutlarınızı dinlemediğimi sanmayın. Sizi anlamıyor olabilirim. Bana diğer odadan seslendiğinizde duyduğum sadece “^/^’/(%&’(+&’((“ olabilir. Bunun yerine yanıma gelin ve basit kelimeler seçerek benimle direkt konuşun.

4) Somut düşünürüm. Dili sadece sözcüklerin anlamına göre yorumlarım. “Koşturmayı bırak” yerine “Arkandan atlı mı kovalıyor” dersiniz aklım karışır.

5) Sınırlı sözcük dağarcığıma karşı anlayışlı olun. Duygularımı tarif etmek için doğru kelimeleri bilmiyorsam ihtiyaç duyduğum şeyi size anlatmak benim için oldukça zorlaşabilir. Bir de bunun tam tersini düşünelim. Yaşamın çok ilerisinde bir düzeyde adeta küçük bir profesör gibi konuşuyor olabilirim.

Bu türde konuşmalar dildeki eksikimi telafi edebilmek için çevremde yaşananlarda, izlediklerimden, okuduklarımdan ezberlediğim replikler olabilir.

6) Otizmin benim tüm yönlerimi algılamınıza engel olmasına izin vermeyin. Yapamadıklarım yerine yapabildiklerime odaklanın ve bunlar üzerinde bir şeyler inşa etmeye çalışın.

7) Sosyalleşme konusunda bana yardım edin. Dışarıdan bakıldığında parktaki çocuklarla oynamak istemediğimi düşünebilirsiniz. Oysa bazen bunu nasıl yapacağımı –yani onlarla nasıl konuşmaya başlayıp oyunlarına katılabileceğimi- bilmiyorum olabilirim.

8) Öfke nöbetlerimi tetikleyen şeyleri bulmaya çalışın.

9) Lütfen beni koşulsuzca sevin. “Keşke şöyle olsaydı...” “Keşke bunu yapabilseydi...” türünde düşünceleri kafanızdan uzaklaştırın.

10) Sabır, sabır, sabır... Otizme bir eksiklik olarak değil, farklı bir yetenek olarak bakmaya çalışın. Evet sohbet sırasında gözlerinize bakmıyorum olabilirim. Ama yalan söylemediğimi, oyunlarda hile yapmadığımı, arkadaşlarımla dalga geçmediğimi, insanlara önyargılarla yaklaşmadığımı hiç fark etmediniz mi?

Siz dayanağım olmazsanız bunu başaramam. Benim arkadaşım, öğretmenim, avukatım olun. Ne kadar yol alabildiğimi göreceksiniz.